

Absztrakt: A trianoni békediktátum, mely egy versailles-i kastély neve után kapta a nevét, átrajzolta Magyarország határait az első világháborúban elszenvedett veresége következtében. Az ország területének kétharmadát és 3,3 millió magyar anyanyelvű lakosát veszítette el. Cholnoky Jenő (1870–1950) hamar felismerte, hogy a megcsönkített országban jelentős igény mutatkozik az elcsatolt területek térképeken való bemutatására. A magyarországi változások mellett, sokan várták a többi területváltozás bemutatását is térképeken. A bécsi Freytag és Berndt térképkiadó 1920-ban már dolgozott egy új világtalason. Cholnoky tárgyalást kezdett az atlasz magyar nyelvű, magyar szempontból átdolgozott változatának kiadásáról. Magyarország megkapta a hozzájárulást. Cholnoky az atlaszt kiegészítette az országok szöveges leírásaival, és az egész világra kiterjedő statisztikai táblázatokkal. Az úgynevezett Cholnoky atlasz Cholnoky földrajzi és statisztikai atlasz címmel 1927-ben jelent meg.

Abstract: The Treaty of Trianon, named after a palace in Versailles, redrew the borders of Hungary because of its defeat in the First World War. It lost two-thirds of the country's territory and 3.3 million of its Hungarian native speakers. Jenő Cholnoky (1870–1950) soon recognised that in the mutilated country there was a strong demand to present the detached areas on maps. In addition to the changes in Hungary, many also waited for other area changes to be presented on maps. In 1920, the map publisher Freytag & Berndt in Vienna was already working on a new world atlas. Cholnoky started negotiations on the publication of a Hungarian version of the atlas, revised from a Hungarian point of view. Hungary received the consent to publish it. Cholnoky added textual descriptions of countries and worldwide statistical tables to the atlas. The atlas, known as Cholnoky atlas, appeared as Cholnoky Geographical Statistical Atlas in Hungarian in 1927.

Kulcsszavak: Trianoni diktátum, Freytag és Berndt térképkiadó, Cholnoky atlasz, a világtalasz névanyaga

Keywords: The Treaty of Trianon, map publisher Freytag & Berndt, Cholnoky atlas, place names of the world's atlas

Az atlasz előzményei

Az 1890-ben Kogutowicz Manó (1851–1908) által alapított magyar térképészeti vállalat (1901-től Magyar Földrajzi Intézet Rt.) kezdetben az iskolai oktatást segítő megyetérképeket, atlaszokat és falitérképeket adott ki. Később ezeket követték a turista- és a várostérképek. A nagyközönség részére készült első magyar nyelvű – az egész világot bemutató – világtalasz csak 1902-ben jelent meg. Címe: *Teljes földrajzi atlasz. A nagy közönség használatára.* Az atlasz bevezetője hangsúlyozza, hogy „azon körülmény által indítatva, hogy a művelt magyar közönség használatára eddigéle nem létezett a napi szükséglet igényeihez mért részletes nagy földrajzi atlasz, intézetünk nagy tömegű kartográfiai kiadványai során a jelen nagy atlasz kiadását határoztuk el, mely 68 térképével s számos melléktérképével a földrajz iránt érdeklődő közönség körében bizonyára szíves fogadtatásban fog részesülni.” Az atlasz térképeinek nagy részét Blasius Kozenn (Blaž Kocen 1821–1871) iskolai atlaszából vették át. A Bécsben dolgozó szlovén

szerző 1861-ben jelentette meg iskolai atlaszát. A több nyelven kiadott, javított változatokat 1900-ban jelentősen átdolgozták. Ennek térképeit illesztette be Kogutowicz világtalaszába. Az alcím-ben hangoztatott nagy közönség jelző ellenére ez a világtalasz egy bővített iskolai atlasznak tekinthető (Hegedüs 2011).

Kogutowicz Manó 1908-ban elhunyt, az intézet vezetését 23 éves fia, Károly (1886–1948) vette át. A következő években jelentősen korszerűsítette a cég nyomdáját, és ennek eredményeként a nyomdai bevételek szépen nőttek. 1909-ben Teleki Pál (1879–1941) lett a részvénytársaság tudományos elnöke. Teleki Pál javasolta egy korszerű, magyar nyelvű, komoly világtalasz kiadását. Az új atlaszt a Debes-féle világtalasz térképeinek felhasználásával és 36 új lap elkészítésével képzelte el. Az atlaszt 16 havonként megjelenő füzetekben kívánták közreadni. A kiadott prospektus szerint az atlasz címe Világtalasz lett volna, szerkesztői gróf Teleki Pál dr. és Kogutowicz Károly dr. Az atlasz 95 fő és 190 melléktérképet tartalmazott volna, 130 ezer tételes névjegyzékkel, terjedelmes és

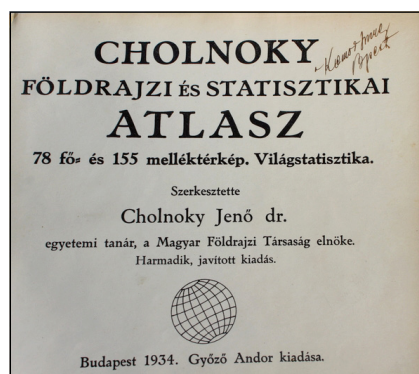
gazdagon illusztrált szöveges résszel (Hegedüs 2017). Az első füzetek 1912-ben készültek el, de csúszások történtek a további füzetek megjelenésében. Ezt látva Kogutowicz úgy gondolta, hogy az intézet anyagi lehetőségei nem elegendők egy ilyen nagy atlasz kiadásához, és az eladási adatokat is rossznak ítélte. Hegedüs Ábel szerint ezen vesztett össze Teleki Pállal, aki talán még a tartalmat is tovább kívánta növelni (Hegedüs 2011). A térképek kiadása 1914 végére véglegesen elakadt.

A kitört világháború a Földrajzi Intézetet kétszeresen is megroppantotta. Egyrészt a cég tulajdonosát és vezetőjét behívták katonának. 44 hónapot szolgált megfigyelőként és légi fényképek kiértékelőjeként; az intézet vezető nélkül maradt. Másrészt a háború miatt elmaradtak a nyomdai bevételek. A felmerülő fenntartási költségeket a bankok fedezték. A fő részvényes a Franklin Társulat a sokszorosítást tekintette az elsődleges feladatnak, a térképkiadást a háttérbe szorította. Kogutowicz 1918. évi leszereléskor az intézet többségi tulajdonosa már egy bank volt. Kogutowicz a szerzői jogait is csak per útján tudta érvényesíteni.

A háború után Teleki megpróbálta befejeztetni a világtatlaszt, mivel korábban az atlaszlapok kétharmada (88 térképlap) már megjelent. Az intézet gazdasági helyzete ekkor még nem tette lehetővé az atlasz befejezését. A későbbi megvalósítását Fodor szerint keresztelte a Cholnoky-féle atlasz megjelenése (Fodor 1952–1954).

Cholnoky földrajzi és statisztikai atlasz

Az első világháborút lezáró békeszerződések több ország határait módosították. Cholnoky hamar felismerte, hogy jelentős igény mutatkozik a területváltozások térképeken való bemutatására. A bécsi Freytag és Berndt térképész cég ekkor már dolgozott egy világtatlaszon. Ez a világtatlasz 1921-ben jelent meg (*G. Freytag's Welt-Atlas*. Freytag & Berndt, Wien. 124 oldalon 211 térkép.) (Az ELTE Térképtudományi és Geoinformatikai Intézetében van egy azonos című, 1927. évi kiadású atlasz. Ez a munka 147 oldalon 255 térképet és 146 oldalon 51 ezer földrajzi nevet tartalmaz. A munka nem jelzi, hogy hányadik kiadás.) Cholnoky Jenő megállapodást kötött a céggel az atlasz magyar változatának a kiadására. Sajnos nem tudjuk, melyik kiadás átvételéről tárgyalt Cholnoky. Az atlasz szokatlan, az álló téglalapforma helyett, fekvő téglalap alakja és ráadásul kis mérete (szélesség 21 cm, magasság 19 cm) miatt nem versenyezhetett a hazánkban is kapható, nagyobb Stieler-, Andree-, Debes-féle külföldi világtatlaszokkal. (Ezek méretei 27 × 39,5, 31 × 45,5, 31 × 45 cm). Az osztrák atlasznak viszont előnye volt a tartalmi frissessége és könnyű kezelhetősége.

1. ábra. A Cholnoky-atlasz 3. kiadásának címlapja

Cholnoky el akarta kerülni a feltehetően később jelentkező kritikai megjegyzéseket, hogy ez a kiadvány nem magyar termék, csak egy külföldi munka magyarított változata. Ezért a térképes részt kiegészítette részletes statisztikai táblázatokkal a világgazdasági jelenségekről és külön minden országról.

A Cholnoky-atlasz első kiadása 1927-ben jelent meg. Az előszó első sorai tisztázzák az atlasz kiadásának körülményeit. „A művelt, magyar közönség számára készült térképatlasz a világháború óta nem jelent meg. Ezen a hiányon óhajtott segíteni a kiadó cég a világhírű Freytag-féle atlasznak magyar nyelvű és magyar szempontból átdolgozott kiadásával. A német kiadás négy magyarországi térképét húszra egészítettük ki, természetesen a történelmi határokat véve alapul, mert a trianoni határokat csak efemeris jelenségeknek kell tekintenünk.” Az előszó húszas száma úgy jön ki, hogy Magyarországot és nagytájakait hat egyoldalas térkép és öt oldalon elhelyezett 14 város- vagy kisebb tájtérkép ábrázolja. Az Előszót követően az atlasz három egységből áll (I. Statisztikai rész, II. Térképek, III. Betűrendes névmutató a térképekhez. Az elszakított területek helynevei.) Az egyes részeket új lapszámozással kezdték.

A statisztikai rész a Föld összes államának statisztikai táblázatait után az egész Földre vonatkoztatott gazdasági adatok következnek. A fejezet két függelékkel is tartalmaz. Az első Magyarország megcsonkításának a következményeire vonatkozó statisztikai adatokat ismerteti Buday László munkája alapján (Buday 1921). A második függelék kisebb statisztikai jegyzeteket tartalmaz. Ezek közül mai szemmel a legérdekesebb a Föld által eltartható emberiség létszámának a megbecsülése. A német Zeitschrift für Geopolitik 1925. évi egyik száma közölte az atlaszba illesztett adatokat. A számítás végző két szerző Albrecht Penck geográfus és Alois Finger statisztikus volt. Penck szerint a kor mezőgazdasági technológiájával előállított termények maximum 8 milliárd embert, Finger szerint az életterület maximum 6,2 milliárd embert tudna eltartani. Az ENSZ adatai szerint a világnépesség

2011-ben 7 milliárd fő volt, 2024-ben várható a 8 milliárd elérése. Ezek a számok jól mutatják, hogy a népességnövekedés már messze túllépte a korábbi számításokat.

A második rész a térképek. Ez az egység 78 színes főtérképből és 155 két színű melléktérképből áll. A térképeket egymás melletti térképpoldalakon helyezték el. A hátoldalak fehérek, csak a térképek címeit nyomták rájuk. Az atlasz tartalomjegyzékében a címloldalakon vagy a névmutatóban lévő névmegírások néha eltérnek egymástól (Osztrákország, Osztrákország). A továbbiakban a címloldalon szereplő névmegírásokat, egyéb esetekben a térképen lévő változatot írtuk le. Az atlaszban általában a bal oldalon vannak a melléktérképek, jobb oldalon a főterképek. Néhány térkép kétoldalas (pl. A világforgalom térképe, A Földközi tenger és környéke, Osztrák-Ország) vagy kihajtos (pl. Dél-Németország, Románia). Sok főtérképet kiforgatva, fektetve helyeztek el. Ilyenkor az északi irány az atlasz bal oldalán van. Egyoldalas fektetett térkép szemlélteti például Görögországot, a Németalföldet és Lengyelországot. Néha mind a két oldalt kitöltötték elfordított főtérképekkel. Így helyezték el például Franciaország négy részlettérképét, továbbá Skóciát és Angolországot. Néha eltértek ettől a következetes elhelyezési módtól, és az egyik oldal állított térképével szemben egy fekvő térképet helyeztek el. Például az atlasz bal oldalán Észak-Olaszország álló formátumú, a másik oldalon Dél-Olaszország pedig fekvő. Hasonló a helyzet a Balaton és a Dunántúl térképének esetében is. A főtérképeken a határzonalokat színes határszalagok kísérik. A síkrajz fekete, a vasúthálózat piros, a vízfelület halványkék, a domborzatárnyékolás halványbarna. Az átvett osztrák atlasz nagyon logikus méretarányrendszerrel alakított ki. A nagyobb országok egyoldalas áttekinthető térképe mellett, nagyobb méretarányban, részlettérképeken is bemutatták az egész országot. Például Nagybritannia és Írország, Franciaország, Németország, Olaszország egységes térképe 1:7 500 000 méretarányú, a részlettérképek Franciaország és Németország

esetében 1:2 500 000 méretarányúak, Nagybritannia és Írország, valamint Olaszország esetében 1:3 500 000 méretarányúak. Ezt a módszert (kisebb méretarányú átnézeti térkép és több nagyobb méretarányú részlettérkép) alkalmazták a többi kontinens bemutatásánál is. A több lapon ábrázolt országoknál a területet lezáró vágásvonal mellett magyarázó megírás olvasható. Az Amerikai Egyesült-Államok és Mexicó térkép négy, római számokkal jelölt oldalon található. Mindegyik lapnál a vágóvonal mellé írták, hogy hol folytatódik a térkép; az I. térkép alján csatlakozás a III. laphoz, a térkép jobb oldalán csatlakozás a II. laphoz.

A melléktérkép elnevezés használata az atlaszban nem túl szerencsés. Melléktérképnek a főterkép egy részletének a térképi lapon való bemutatását nevezzük. Vannak ilyen térképek az atlaszban, de ezeket nem számították be a két színű melléktérképek közé. A főterkép lapjára illesztett melléktérképek méretaránya a főterképpel azonos vagy attól eltérő. Egyező méretarány esetében a melléktérkép alatt ott a megjegyzés „a főterkép méretében”. Ilyen melléktérkép van például Skótszágnál (Shetland szigetek), Skandináviánál (Gotland), Japánnál (Formoza, Tai-wan). A másik esetben a melléktérkép méretaránya eltér a főterképtől. Ilyen például Dél-Amerika térképe mellett az Antarktisz, vagy Japán térképénél a Kuangtung-félsziget bemutatása. A legtöbb melléktérkép a színes főterképektől elszakítva, az atlasz bal oldalán található, négyzetes keretekben, különböző méretarányokban. Ilyen például a Gibraltári-szoros vagy a Cattaroi-öböl. Ezeket a térképeket melléktérkép helyett inkább kis térképeknek vagy részlettérképeknek kellett volna nevezni.

A helyneveket a latin betűkkel író országokban eredeti formában tüntették fel, néhány helyen zárójelben megadva a település magyar nevét Wien (Bécs). A nem latin betűs országok neveit fonetikusan írták, kivéve a görög településneveket, „mert a klasszikus átírást nem lehet elhagyni, hisz akkor Eszini-t kellene írni Athenae vagy Athén helyett!” indokolta az előszó. A természetföldrajzi neveknél érdekes megoldást alkalmaz az atlasz. Az adott ország

főterképénél (legnagyobb méretarányú térképénél) a földrajzi köznevet (hegység, tó, öböl stb.) magyarul adták meg, a határon túli területeken meghagyták az eredeti nevet. Például Dél-Németország térképén Würm-tó, Chiem-tó olvasható. Ausztria térképén is látható Németország e része, de ott a tavak neve Würmsee, Chiemsee. A természetföldrajzi nevek másik érdekessége, hogy a magyar közneveket kötőjellel kapcsolták a főnévhez. Deferegen-hgys., Dél-kínai-tenger, Szt. Lőrinc-öböl, Kurili-szk. Cholnoky saját, külön kiadványban is rögzített névírását alkalmazta az atlasz névanyagának az összeállításánál (Cholnoky 1928). Ebben az időben Takács József már dolgozott egy másik földrajzi névírás szabályzaton (Takács 1929). Ebben a természeti földrajzi neveket kötőjel nélkül javasolta írni. A magyar honvédség keretében 1922-ben létesített Állami Térképészeti Intézet Takács névírás elveit követte, azaz kötőjel nélkül írta a természetföldrajzi neveket a térképein. Az 1934-ben kiadott atlaszában (ÁTI Kisatlasz) is így szerepeltek a földrajzi nevek. A világháború után megjelent iskolai atlaszok már a kötőjeles névírást követték. Igen gazdag a Cholnoky-atlasz névanyaga, 46 ezer név van benne. (Az ÁTI kisatlasz névmutatója 30 ezer nevet tartalmazott.) A Kartográfiai Vállalat 1959. évi Világatlaszában névanyaga haladta meg először a Cholnoky atlasz neveinek a számát 100 ezer nevével.)

A harmadik rész a „Betűrendes névmutató a térképekhez” és az elszakított magyar területek helynevei. A három rész oldalszámait összeadva kapjuk az atlasz teljes oldalszámát.

Az atlasz kiadásai

A címoldal minden kiadáson azonos adatai:

Cholnoky Földrajzi és statisztikai atlasz

78 fő és 155 melléktérkép.

Világstatisztika.

Szerkesztette Cholnoky Jenő dr. egyetemi tanár, a Magyar Földrajzi Társaság elnöke

(A kiadás számának a jelölése, a második és a harmadik kiadáson.)

Budapest 1927. 1929. 1934.

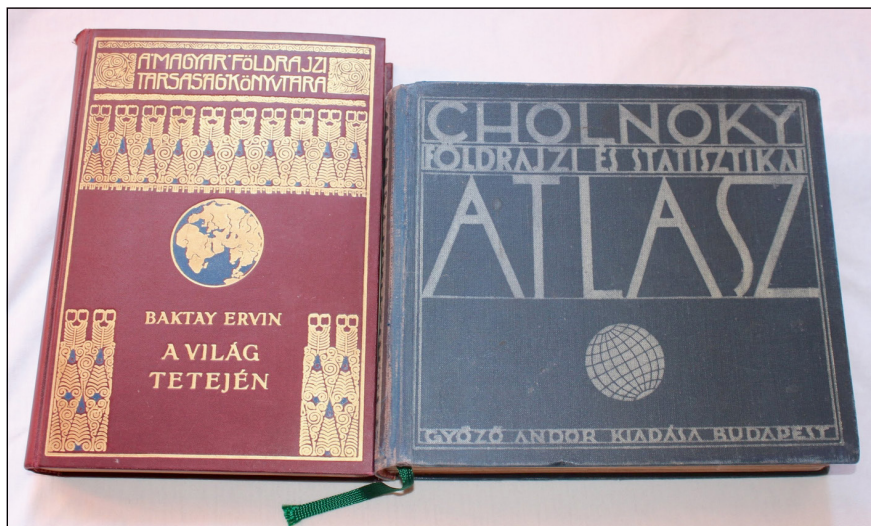
Győző Andor kiadása.

1927. Első kiadás. (Ez csak az előszóból derül ki.) (A három rész együttes oldalszáma 426 oldal). Az első világháborút lezáró békediktátum aláírásától az atlasz megjelenéséig hét év telt el. Az 1927. évi atlasz előszavának aláírás dátuma 1927. július 23. Részben ez is érthetővé teszi az óriási érdeklődést a területi változások térképi és a gazdasági élet változásainak statisztikai adatokkal való bemutatása iránt.

1929. Második, javított és bővített kiadás (A három rész együttes oldalszáma 473 oldal). Ebben új előszó jelent meg. „A kiadó cég közszükségletet vélt kielégíteni azzal, hogy kiadta másfél évvel ezelőtt ezt az atlaszt, az elsőt magyar nyelven a világháború óta. Az első kiadás néhány hónap alatt teljesen elfogyott, tehát beigazolódott, hogy az atlaszra csakugyan nagy szükség volt... Egyrészt ez az állandó kereslet és érdeklődés, másrészt pedig a statisztikai adatoknak természetes elévülése szükségessé tették az új, második, javított és bővített kiadás megjelenését... Magyarország térképlapjait tetemesen kibővítettük azzal, hogy a helynevek számát mintegy kétszeresére emeltük. A statisztikai részt teljesen átdolgoztuk az új adatok szerint, sőt valami hatvan új táblázatot is csatoltunk még a régiekhez, köztük a világháború és a művelt népek életének statisztikai adatait.”

1934. Harmadik, javított kiadás előszó nélkül. (473 oldal).

1930-ban egy érdekes kiadás jelent meg. Ennek címe: Freytag földrajzi és statisztikai világtalasa. Bécs-Nagyvárad-Kassa-Szabadka. A belső címlapon a városnevek nem magyarul szerepelnek, hanem egymástól vesszőkkel elválasztva: Wien, Oradea, Kosice (hibásan írva), Subotica. Románia, Csehszlovákia és Jugoszlávia részére készült kiadás. Nyomtatta G. Freytag és Berndt R. T. Térképészeti Műintézet. 78 főterkép, több kihajtható és 153 melléktérkép. Világstatisztika. (Összesen 456 oldal.) Ez a kiadás feltehetően azért készült, mert Cholnoky nevével nehezen lehetett az elszakított területeken terjeszteni az atlaszt. Az osztrák szerző és a bécsi nyomda talán leplezni tudta, hogy a vesztes országban készült terméket akarnak eladni az elszakított területeken.

2. ábra. A Cholnoky-atlasz mérete összehasonlítva egy átlagos könyv méretével

A világháború utáni új államok, országhatárok, a világ átalakult politikai földrajzának megismerési vágya mellett az atlasz óriási piaci sikerét könnyű kezelhetősége és nagysága is elősegítette. Az atlasz előnyére szolgált, hogy magassága egy átlagos könyv méretével volt azonos. A korábbi nagy magyar atlaszokat méretük miatt legfeljebb csak fektetve lehetett elhelyezni. A Cholnok-atlasz viszont jól elfért a könyvespolcok egyéb könyvei között.

Az atlasz szakmai jelentősége és hatása a hazai térképészetre.

Fodor a magyar térképírás történetében azt írja, hogy „a magyar kartográfianak nem vált javára egy külföldi szellemi-termék importálása magyar atlasz termelése helyett, sem térképkiadásunknak az, hogy mikor két kiváló térképészeti intézetünk is volt, akkor bécsi nyomású lapokkal elégitették ki a piacot. Végül ez az importált atlasz hiúsította meg a kiváló „Világatlasz” teljes befejezését...” (Fodor F 1952–1954, p. 336) Fodor véleményét elfogultnak tartjuk (Papp-Váry 2009). Nagyon súlyos vádnak hangzik, hogy a már készülő Világatlasz közreadását hiúsította meg a Cholnoky-atlasz kiadása. Állítása megírásakor Fodor feltételelezte, hogy az intézet gazdaságilag megerősödve, idővel befejezhetné volna ezt az atlaszt. A tények azt mutatják, hogy az intézet a térképkiadást leállította, és a térképsokszorosítás

az adott piaci körülmények között nem adott elég nyereséget. A Magyar Térképészeti Intézet nem a Cholnoky-atlasz megjelenése, hanem más okok miatt szakította meg a világatlasz kiadását. Állami, pénzügyi támogatás segíthette volna az atlasz megjelenését, de nem tudunk arról, hogy Teleki Pál próbálkozott volna ilyen támogatás megszerzésével. Fodor azon megállapítása is vitatható, hogy magyar atlasz termelése helyett külföldi szellemi termék importálása történt. A Magyar Földrajzi Intézet befejezetlenül maradt világatlasza nagy része is külföldi atlasz átvételén alapult. Ez az atlasz számos eredeti magyar térképet tartalmazott vagy tartalmazhatott volna, de attól még nem lehet vagy lehetett volna teljesen új magyar szellemi alkotásnak tekinteni. Fodornak azon állítása sem megalapozott, hogy a Cholnoky-atlasz megjelenésekor „két kiváló térképészeti intézetünk is volt.” A másik intézet, az Állami Térképészeti Intézet (ÁTI) csak 1922-ben alakult meg, így 1926 táján még nem volt annyi tapasztalata, hogy rövid határidőn belül meg tudjon jelentetni egy atlaszt. Az ÁTI végül több mint egy évtizeddel később, 1934-ben adta ki teljesen magyar szerkesztésű kézi atlaszát, az *ÁTI Kisatlaszt*. Az atlasz kiváló, fontos térképészeti eredménye a hazai kartográfianak, de a címe is jelzi, nem törekedhetett a rangos világatlasz címre.

A Cholnoky-atlasz jelentős része, majdnem kétharmada a világ országainak szöveges ismertetése és számtalan statisztikai táblázat. Ez abban az időben új kezdeményezésnek, térképészeti

újításnak számított. Meglepő és talán jogosulatlan is lehet ez az állítás, hiszen a Magyar Földrajzi Intézet be nem fejezett atlaszának szerkesztői is gondolkodtak egy szöveges rész elkészítésén is, és egy évtizeddel később az ÁTI Kisatlasz szerkesztői is kiegészítették azzal az atlaszukat. A külföldi világatlaszok kiadói először nem a szöveges kiegészítést választották termékeik bővítésénél, hanem csak néhány kiválasztott tematikus térképpel bővítették az egyes térképp oldalakat. A szöveges kiegészítések csak a második világháború után váltak a világatlaszok részévé. Az ÁTI Kisatlasz földrajzi leírással és statisztikai adatokkal való korai kiegészítését a Cholnoky-atlasz hatásának gondoljuk.

Az atlasz piaci sikere, ismételt kiadásai erősítették az atlaszok és a térképek iránti igényt, és növelték a térkép-használatot. Közvetve ezek az atlaszok a korabeli földrajzi névírás vitát is később jó irányba befolyásolták, általánosan elfogadottá tették a természeti földrajzi neveknel a Cholnoky által javasolt kötőjeles névformát.

Irodalom

- Buday László 1921. A megcsönkített Magyarország, Pantheon, Budapest, p. 298
- Cholnoky Jenő 1928. Földrajzi nevek írásmódja. Földrajzi Közlemények, VII–VIII. szám pp. 155–161.
- Fodor Ferenc 1952–1954. A magyar térképírás. In Térképészeti Közöny, Honvéd Térképészeti Intézet, Budapest, 15. számú külön füzet p. 441
- Hegedüs Ábel 2011. Egy hányatott sorsú világatlasz. Tájéoló. XXIX. évfolyam 3. szám. pp. 28–29.
- Papp-Váry Árpád 2009. Cholnoky Jenő térképészeti munkássága. Földrajzi Múzeumi Tanulmányok 18. Érd, pp. 76–83.
- Takács József 1929. A földrajzi nevek helyes írásmódja. Magyar Királyi Állami Térképészeti Intézet, Budapest.
- Hegedüs Ábel 2017. A Magyar Földrajzi Intézet világatlaszának újabb kalandjai. http://ishm.elte.hu/hun/hunkarta/mfttt-kartografiai-szakosztaly/ppt/2017-05-04_hegedus.ppt

Dr. Papp-Váry Árpád
professor emeritus

Budapesti Metropolitan Egyetem
pappvary@t-online.hu